

The restrictive reasons and factors determining the further improvement of "Sports for All" were revealed.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ МАСОВОГО СПОРТУ НА КІПРІ

ДІМІТРІУ ДІМІТРАКІС

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Кіпр, країна з невеликою кількістю населення, отримавши політичну незалежність, вирішує питання становлення і розвитку національних систем управління різними соціальними сферами, в том числі і сферою масового спорту.

При цьому проблему становить невідповідність структури управління масовим спортом, що склалася емпірично, до задач, що стоять перед ним, а саме – укріплення здоров'я і забезпечення різнобічної фізичної підготовленості населення з урахуванням існуючої соціально-економічної ситуації в країні. Наслідком цієї невідповідності є недостатня причетність населення країни до фізкультурно-спортивної діяльності, низький рівень фізичної підготовленості різних груп населення (особливо молоді, що навчається), що разом із прогресуючим розповсюдженням захворювань серцево-судинної системи, обміну речовин та інших призводить до незадовільних соціально-демографічних змін. Крім того, явно спортивна цільова спрямованість системи управління фізичною культурою і спортом на Кіпрі входить в гостре протиріччя з необхідністю розвитку масового спорту.

Враховуючи обмеженість людських ресурсів (чисельність населення Кіпру складає 0,67 млн. чоловік) неможливо безпосередньо перенести досвід організації і управління масовим спортом, накопичений у зарубіжних високо-розвинених у спортивному відношенні країнах. Вдосконалення організаційно-методичних основ масового спорту, яке має об'єктивні передумови для свого розвитку (достатні фінансові можливості, сприятливі кліматичні умови та ін.) дозволить ефективно вирішувати завдання оздоровлення, реалізації фізкультурно-оздоровчих інтересів, підвищення фізичної підготовленості і зміцнення соціально-педагогічного впливу масового спорту, націленого на консолідацію грецького населення Кіпру.

Проведений аналіз стану питання показав, що створення власної системи управління стримується відсутністю наукових знань, необхідних для обґрунтування підходів до організації, управління і керування масовим спортом на Кіпрі, які реалізуються практично. Так, є наукові праці, які висвітлюють ті або інші окремі компоненти проблеми, що розглядається. Це різні праці українських (М.М.Бака, 1990, 1997; П.З.Кмарев, 1989; І.І.Приходько, 1990, 1996; М.В.Туленков, 1993, 1996; О.В.Ганова, 1996 та ін.), російських (С.І.Гуськов, 1990-1997; В.В.Курьмін, 1993; І.І.Переверзін, 1990, 1997; М.І.Кутепов, 1992 та ін.) та деяких інших авторів із країн колишнього СРСР (Я.Р.Вількин, Г.К.Кашевец, 1985, В.Н.Уваров, 1995 та ін.). Були проаналізовані також праці вчених з інших країн, в тому числі дослідження Е.Оппер (1998), Д.Бассі (1993), В.Вебер (1994), Дж.Лабудова (1998), К.Бойчева (1997), К.Мерцан (1997), Х.Хартманн (1998) та інших. Слід відзначити, що в більшості названих авторів практично не порушені або освітлені недостатньо всебічно організаційно-методичні основи розвитку масового спорту у відносно невеликих країнах.

Також було вивчено програмно-методичні документи з питань масового спорту, які розроблено і прийнято міжнародними організаціями МОК, ЮНЕСКО, ВООЗ, Радою Європи: Європейська Хартія Спорту (1992), "Здоров'я для всіх до 2000 р.", (1984), Хартія укріплення здоров'я (Оттава, 1986), Резолюція про спортивну кооперацію в Європі (1995) та інші документи, які були покладено в основу заходів по розвитку масового спорту на Кіпрі, які розроблюються.

Проблемам розвитку "Спорту для всіх" присвячені матеріали різних міжнародних наукових та науково-практичних семінарів, які проводилися міжнародними фізкультурно-спортивними організаціями: Комітетом по розвитку спорту Ради Європи (CDDS), Європейської спортивної асоціації (ESC), Європейської конфедерації "Спорт і здоров'я" (CESS) та ін. Так, було вивчено матеріали семінарів СПРИНТ (навчання керівників інноваціям і реформам), які проводилися в 1994-98 рр. Радою Європи з правових, організаційних, фінансових, і методичних аспектів масового спорту. Але в цілому слід визнати, що тематика дисертаційної роботи з цих пір є недостатньо глибоко вивченою.

З урахуванням цього у висунутій нами гіпотезі передбачається, що систематизація наявного наукового знання про методіку занять масовим спортом, а також узагальнення досвіду організації "Спорт для всіх" в інших країнах та всебічний глибокий аналіз факторів, які визначають специфіку його становлення і розвитку на Кіпрі, забезпечать комплекс необхідних для вдосконалення організаційно-методичних основ масового спорту в країні.

Мета дослідження розробити науково обгрунтовану концепцію удосконалення організаційно-методичних основ розвитку масового спорту на Кіпрі з урахуванням процесів державного будівництва і перспектив соціально-економічних обставин у країні.

Задачі дослідження:

1.Провести структурно-функціональний аналіз системи масового спорту і виявити закономірності, які визначають розвиток цієї сфери .

2.Провести соціологічне дослідження з виявлення пріоритетних фізкультурно-спортивних інтересів основних груп населення Кіпру.

3.Вивчити особливості ресурсного (нормативного, фінансового, матеріально-технічного, кадрового, методичного, інформаційного та ін.) забезпечення масового спорту.

4.Розробити і провести аналіз ефективності впровадження науково-обгрунтованої концепції масового спорту на Кіпрі.

Виходячи з того, що в основі досягнення оздоровчого рекреативного ефекту полягає, насамперед, формування стійкого інтересу до занять масовим спортом, було проведено синтез і адаптацію накопичених наукою знань з проблеми створення мотиваційних стимулів оздоровчих занять.

Крім того, в результаті анкетного опитування виявлені фактори, які спонукають займатися масовим спортом: укріплення здоров'я, цікавість проведення дозвілля, формування фігури, спілкування з друзями, бажання в подальшому стати спортсменом, розвиток фізичних якостей та ін. На формування мотивації суттєвий вплив мають батьки, друзі, школярі, заняття з фізкультури, телебачення, реклама і заходи масової інформації.

Результати анкетування різних віко-статевих груп населення дозволив виявити основні пріоритети в фізкультурно-оздоровчих інтересах, що дає підставу для орієнтації розвитку спортивної бази, підготовки необхідних спеціалістів і відповідного методичного забезпечення фізкультурно-оздоровчих занять і, наприкінці – бути передумовою для прийняття організаційно-керівних рішень на шляху удосконаленню системи масового спорту (табл.1.).

Систематизація наявного наукового знання з питань досягнення оздоровчого ефекту на заняттях масовим спортом показала, що незалежно від виду рухової активності (сквош, стретчинг, шейпінг) слід дотримуватися суворо визначеного алгоритму цілеспрямованих функціонального стану осіб, які займаються, (Л.Я.Іващенко, 1988, 1990, 1998; Г.Л.Апанасенко, 1990, 1992; С.А.Душанін, 1990; К.Купер, 1992,1998; Р.Паффенбаргер, 1996, 1998 та ін.):

- визначення рівня здоров'я (фізичного, психічного) і рівня фізичної підготовленості;
- порівняння отриманих даних з нормативами і нормативними рівнями фізичної підготовленості (модельні характеристики);
- прогнозування моделі проміжних станів в процесі занять;
- аналіз ступеня і характеру впливу різних засобів оздоровлення;
- постійний лікарсько-педагогічний контроль.

Таблиця 1

Відношення до видів масового спорту різних груп населення Кіпру

(в % відповідей, N = 300 осіб)

Школярі (7–16 лет) (хлопчики)	%	Чоловіки (17–45)	%	Жінки (17–45)	%
Грові види:		1. Плавання	38,4	Аеробіка:	
1. Футбол	44,7	2. Футбол	30,8	- степ-аеробіка	27,3
2. Баскетбол	40,1	3. Баскетбол	27,8	- шейпінг	19,7
3. Волейбол	21,3	4. Стречінг	20,1	- гідроаеробіка	14,8
4. Теніс	17,4	5. Сквош	17,4	- спортивна аеробіка	9,6
5. Плавання	18,4	6. Бодібілдінг	11,8	Плавання	18,3
6. Стречінг	11,7			Танці	15,4

При дослідженні організаційно-управлінських основ масового спорту переслідувалася ціль визначення ролі масового спорту в загальній структурі соціально-економічного життя Кіпру і на підставі цього – визначення основних проблем розвитку масового спорту.

Дослідження проводились на Кіпрі з використанням спеціально розроблених анкет (лабораторія соціологічних досліджень проблем культури (зав. лабораторією Горбунов В.І.) при кафедрі фізичною культурою (зав. кафедри – доктор педагогічних наук, професор Бака М.М.), які були адаптовані для соціально-політичних умов Кіпру.

Дослідження показали, що 47% спеціалістів Кіпру зовсім не задоволені станом розвитку масового спорту на Кіпрі, 13% спеціалістів вважають рівень розвитку масового спорту незадовільним, 20% – вагалися висловити свою думку, і лише 20% спеціалістів визначили стан масового спорту як задовільний.

Серед трьох найбільш важливих проблем, які необхідно вирішити з метою покращення управління фізкультурно-спортивним рухом, експерти відзначили такі проблеми:

1) недостатньо ефективне кадрове забезпечення (необхідність ліцензування професійної діяльності в сфері масового спорту, з особливості на рівні управлінської ланки);

2) організаційно-управлінські проблеми, пов'язані з надмірною централізацією діяльності КОСа і федерації в сфері масового спорту, що не дозволяє в повній мірі враховувати різні фізкультурно-спортивні інтереси осіб, які займаються, їх вікові особливості і т.і.;

3) на третє місце спеціалісти вивели проблеми, пов'язані з нерациональною структурою управління масовим спортом, відсутністю узгодженості в діяльності фізкультурно-спортивних, освітніх та інших (охорони здоров'я) органів – 13% відповідей.

Меншою мірою розвиток масового спорту, на думку експертів затримується іншими факторами, в тому числі – фінансовими, нормативно-правовими і іншими факторами (9, 10, 7 і 8%).

Це дає підставу думати, що шляхом вдосконалення організаційно-керівної структури управління масовим спортом при визначенні основних моментів в цій діяльності, яка в достатній мірі враховує інтереси тих, що займаються, можливе досягнення реальних змін в рівні розвитку масового спорту.

Кадрове забезпечення. Дослідження показали, що при відносно достатній кількості спеціалістів, кадрове забезпечення є найбільш гострою проблемою розвитку масового спорту. Виявлено такі фактори, які характеризують недоліки кадрового забезпечення:

1. “Приховане безробіття серед кваліфікованих спеціалістів (34%);

2. Відсутність ліцензування професійної діяльності (21%);

3. Відсутність нормативно-правової бази для професійної діяльності (11%);

4. Відсутність системи підвищення кваліфікації спеціалістів перепідготовки (7%);

5. Недостатнє економічне стимулювання діяльності спеціалістів (16%).

Як наслідок низького рівня ефективності кадрового забезпечення з програмою “Спорт для всіх” в 1995 році здійснювали роботу тільки 2 викладача, в 1996 році – 58 викладачів.

Аналіз показав, що успішне вирішення кадрового забезпечення

масового спорту залежить від ряду нормативних, організаційних і економічних факторів, що визначають соціально-політичну платформу масового спорту.

Організаційно-управлінські проблеми.

В ході досліджень аналізувалась діяльність державних (КСО, Міністерство освіти, Міністерство культури) і суспільних (федерації, асоціації, профспілкові органи) організацій, що здійснюється в режимі управління (адміністрування), управління і організації як специфічних, так і загальних за своєю суттю процесів.

Для розробки конкретних шляхів удосконалення масового спорту центральним моментом є оцінка існуючих проблем організаційно-управлінської системи всієї галузі “фізична культура і спорт” (табл.2).

Таблиця 2

Шляхи вдосконалення організаційно-управлінських основ масового спорту на Кіпрі (% відповідей спеціалістів)

Шляхи вдосконалення	% відповідей
Виробка концепції розвитку масового спорту	31
Зміна законодавства в галузі масового спорту	13
Зміна організаційної структури масового спорту	21
Демократизація управління масовим спортом	19
Інші шляхи	16
Всього	100

Виявлені проблеми дозволили визначити цільову направленість структурно-функціонального аналізу, в ході якого отримано дані, які дозволяють зробити такі висновки.

В організаційній структурі масового спорту на Кіпрі відсутній спеціалізований орган керівництва сферою, створення і здійснення демократичної діяльності якого повинно в максимально враховувати структурно-спортивні інтереси різних груп населення. З цією метою рекомендується створити федерацію “Спорт для всіх”. Крім того, необхідним є усунення зайвої централізації управління масовим спортом надання функцій координації фізкультурно-оздоровчої діяльності центральним органам місцевого самоврядування, залишивши за місцевими органами (КСО, Міністерство освіти) функції загального управління, ресурсного забезпечення (насамперед – кадрового і

матеріально-технічного).

На підставі узагальнення досвіду організації масового спорту в деяких зарубіжних країнах і на базі власних результатів конкретно-соціологічних досліджень, нами розроблено концепцію вдосконалення масового спорту на Кіпрі.

Основними напрямками діяльності по реалізації концепції є:

- державне керівництво, шляхом постановки пріоритетних цілей і об'єктивного аналізу стану справ, а також визначенням реального рівня запланованих досягнень з урахуванням соціально-культурних і економічних досягнень країни;
- забезпечення "структурної повноти" системи масового спорту шляхом створення Федерації "Спорт для всіх" і регіональних ланок управління (органи місцевого самоврядування);
- проведення ефективної кадрової політики (ліцензування професійної діяльності, нормування кваліфікаційних вимог, впровадження системи підвищення кваліфікації та перепідготовки);
- методичне забезпечення, спрямоване на раціоналізацію фізкультурно-оздоровчої діяльності, яка максимально враховує інтереси різних груп населення;
- удосконалення змісту організаційних форм занять масовим спортом (групи, секції, кружки, заходи та ін.), особливо під час позашкільної роботи.

Виходячи з основних конструктивних характеристик концепції були сформульовані принципові завдання для основних рівнів управління.

ВИСНОВКИ

1. Теоретико-методологічний і конкретно-соціологічний аналіз стану масового спорту на Кіпрі з позиції системно-структурного підходу дозволяє виявити організаційно-методичні передумови розвитку масового спорту на Кіпрі. Проведений аналіз показує, що масовий спорт є:

- ▣ засобом задоволення фізкультурно-спортивних інтересів;
- ▣ сферою, в якій реалізуються політичні принципи правлячої партії та інших суспільних організацій;
- ▣ фактором соціально-педагогічного впливу, який спрямовано на консолідацію греко-турецького складу населення Кіпру. Показаний низький ступінь співвідношення рівня розвитку масового спорту його актуальним завданням.

Результати конкретно-соціологічних досліджень показують, що консервативна урядова політика, ступінь досконалості організаційно-

лінійської структури масового спорту, його відповідність сучасним методичним концепціям використання засобів фізичної культури в оздоровчих і рекреативних цілях на даному етапі стримують розвиток масового спорту на Кіпрі.

Вдосконалення організаційно-методичних засад розвитку масового спорту має достатні передумови, які можуть бути концептуально обґрунтовані шляхом урахування наявного наукового знання про ефективну організацію і методіку оздоровчих занять, відповідних до фізкультурно-спортивних інтересів різних статевих-вікових груп населення Кіпру.

2. Серед основних факторів, що стримують розвиток організаційних засад масового спорту, спеціалісти з фізичної культури Кіпру визначають:

1. Недостатньо ефективне кадрове забезпечення галузі в окремих регіонах і, особливо, в управлінській ланці (34% відповідей);

2. Інереціональну організаційну структуру масового спорту, яка не забезпечує демократичні принципи масових занять, в основі яких лежить максимальне урахування фізкультурно-спортивних інтересів населення (29% відповідей),

3. Зайва централізація управлінського впливу в галузі масового спорту, що навіть в умовах малочисельності населення і компактності проживання, не забезпечує рівних можливостей реалізації фізкультурно-спортивних інтересів жителів центру і регіонів (районів) (13% відповідей).

3. Дослідження дозволили виявити неоднорідність фізкультурно-спортивних інтересів населення Кіпру.

У хлопчиків та юнаків 6-17 років пріоритетними є командні ігри з м'ячем (футбол, баскетбол, волейбол, гандбол), що пояснюється такими причинами: – природною потребою в іграх; – рекламою по телебаченню окремих ігрових видів спорту; – організаційними можливостями пов'язаними цими видами в клубах, які мають дитячі відділення.

Жінки (18-50 років) на перше місце ставлять заняття аеробікою в різних її варіантах (степ-аеробіка, шейпінг, гідроаеробіка, слайдаеробіка, аквааеробіка), на другому місці – заняття плаванням і потім – танці. Динаміка інтересів не співпадає з існуючими можливостями для їх реалізації, що підтверджується більш низьким рівнем "включеності" в фізкультурно-оздоровчу діяльність жінок в порівнянні з чоловіками.

ORGANIZATIONAL AND METHODOICAL BASES OF MASS-SCALE SPORTS DEVELOPMENT IN CYPRUS

DEMETRIOU DEMETRAKIS

National University of Physical Education and Sport of Ukraine

In order to improve organizational and methodical aspects of "Sport for all" the problems have been determined. Structural and functional analysis has been carried out. Principal regularities of mass-scale sports development in Cyprus have been outlined.

The conception of existing in country system of "Sport for all" has been significantly substantiated, principal tasks for state and social bodies governing mass sports have been suggested, the demands to further investigation of the problem of "Sport for all" governing have been accumulated.